

MANEL ROIG PALLARÉS, REGIDOR I ALCALDE AL QUATRIENNI 1850-1853

Francesc Blanc Canyelles

*Al cosí molt germà Jordi Blanch Guasch,
pagès, graller i regidor del PSC (1983-1987)*

L'HEREU DE MANEL ROIG PALLARÉS

Al padró de 1826 només consten els dos Manuel Roig: el pare de 68 anys i el fill de 24 anys; ambdós com a jornalers. D'acord amb el cens de 1846 a la llar pairal viuen els menors de 18 anys Ramon i Manuel Blanch, fills de Ramon Blanch i Antònia Roig, germans de Teresa i Maria; l'hereu solter Manuel Roig consta sota del seu cunyat, Ramon Blanch Pinyol, vingut de "lo lloch de Virgili".

Manuel Roig pare testa el 25 de març de 1836; restant el document custodiat a l'arxiu parroquial. Al familiar, el coneixem per la transcripció del 3 de febrer de 1880 pel notari del col·legi territorial de l'Audiència de BCN amb residència a Torredembarra. En plec segellat per valor de 4 ptes. per tal que el nét Manuel Blanc Roig el presenti amb l'oportuna declaració de béns, dins dels sis mesos després de la mort del tiet / hereu Manel Roig Pallarés per liquidar a Hisenda i després al registre de la propietat del Vendrell. Heus-ne la reproducció íntegra¹:

(1). Només n'he normativitzat l'ortografia, amb fidelíssima transcripció dels trets morfològics i lèxics, que han de merèixer un futur detallat estudi separant estàndards regionals, geosinònims, o variants diatòpiques de possibles conjugacions verbals arcaïtzants aportades pel rector escrivà del testament i també localitzant les lògiques interferències del castellà, l'única llengua oficial per bé que resplandia la consuetud de testar en català a la parròquia i la dels documents notariaus de compravenda també manuscrits en català.

“ (...) Jo Manuel Roig paigés d'edat setanta set anys viudo de Maria Pallarés, fill emperò llegal i natural de Pau Roig i Antònia Freixens cònjuges difunts de la present Villa d'Altafulla, trobant-me en lo llit detingut de malaltia corporal de la qual temo morir, estan emperò ab mon enteniment, sana memòria, i ferma paraula, volent disposar de mos béns fai i ordena lo present mon testament última i darrera voluntat mia.

Primerament que seguida a la mia mort se me fàcia un ataüt i que sis comfres de Sant Isidro me vingan a enterrar i que se donia una pesseta a cada u per lo treball de portar-me, i que se'm fàcia funeral assistint-hi sis capellans portant-me a la Iglésia i celebrant-se tres misses i tot lo demés que se acostuma.

Item que al cap d'un any lo meu hereu Manuel Roig me haiga de celebrar un funeral com lo que féreu el dia del meu enterro.

Ítem que el meu gendre Ramon Blanch me haiga de celebrar altre funeral a l'altre cap d'any ab les mateixes condicions.

Item a mon fill Manel Roig li dono una partida de terra anomenada lo Planot (al terme de Ferran, entre el poble i Mas d'en Juvé) que és tingut per tres jornals i mig de rec plantada de vinya, olives i garrofes; aqueixa partida de terra la tinc a part de quatre i de sis una per lo Amo, mes a la mateixa partida hi ha un jornal que està baix l'Hort lo qual és per a sempre.

Item en lo terme d'Altafulla anomenat Safranars un jornal i mig de vinya, garriga ab dos oliveres que ja està fitat quals fites són al peu del marge de las quals l'un mira a tramuntana i l'altra a sol ixent; la que dona a tramuntana vull que passia de cap a cap fins dalt a la partió, i lo demés ja està senyalat per Antònia Roig i Blanch.

Item la partida anomenada de lo Puig es ma voluntat que sia per lo hereu Manuel Roig

Ítem la casa que jo habito vull que sia condonada a l'hereu

Ítem lo matxo junt l'alabarda (per segar), bast, coixí de llaurar, lo forcat, arada llarga de llaurar ab lo parell i tots los arreos (guarniments) corresponents a l'art de llaurador quedant a favor de l'hereu Manuel Roig.

Ítem totes les eines, que se les partesquien a iguals parts entre lo meu hereu Manel Roig i lo meu gendre.

Ítem vull que lo meu gendre Ramon Blanch i ma filla Antònia Roig se li dona una bóta de les dos que hi ha noves i una altra de dos càrregues.

Ítem deixo a ma filla Antònia Roig i al meu gendre Manuel Blanch la casa del costat, ab intel·ligència que li deixa lo cup i part del celler, i la premsa que deguien servir-se los dos per parts iguals i mes que es deguia deixar posar la palla a la pallissa a l'hereu, mes que la sinxa sia per ma filla Antonia Roig Blanch, i al mateix temps que sia a l'hereu no li acomoda la casa que jo habito que estiga a la seva disposició habitar l'altra i donar esta a la meua filla Antonia Roig i Blanch i que si dita filla fa millores a la casa, l'hereu les hi deguia abonar.

Ítem que lo hereu seguida la mia mort púguia vendre i empenyar i lo mateix la mia filla si és un cas que se veiga Pubilla crido als seus fills per hereus fins el quart grau.

Ítem la roba i mobles de casa se los haiga de partir entre lo meu fill lo Hereu i ma filla Antònia Roig per iguals parts.

Ítrem deixo a ma filla Antònia Roig una ancolla (gerra de l'oli)

Ítem vull que se deguia mantenir lo tracte hasta lo any quaranta entre lo meu fill i mon gendre de los arrendaments de Tortosa Dn. Pere Gil de Federich partint-se les ganàncies i les pèrdues depués de pagats tots els gastos per parts iguals.

Ítem si mon fill se casa i mort sense família deguia deixar a sa muller usufructuària mantenint son nom i morta ella deguia tornar a ma filla Antònia Roig o als seus fills hasta quart grau.

Ítem que si dit mon fill al qual fos hereu universal de tots los demás bens meus, mor sens casar se degui tornar a ma filla Antònia Roig revocant ab lo meu present testament i qualsevol altres testaments, fets i firmats en poder de qualsevol altre Notari volent que lo present meu testament sia lo darrer i prevalesca a tots los altres.

Fet i signat fou lo present testament en la casa de ma habitació en la present Vila d'Altafulla dia cinc de març de l'Any mil vuit-cents trenta-sis; sent presents per testimonis Dn. Isidro Vallvé beneficiat, Dn. Pere Plana paigés tots dos de la present Vila coneguts i cridats per intestador, als quals dóno facultat per firmar per mi, a causa de ma gran enfermetat. Per Manuel Roig testador i Pere Plana testimoni que diuen no saber firmar firmo jo a sa voluntat Isidro Vallvé beneficiat rebut en poder del Reverent Mn. Tomàs Sala Regent de la present Parròquia d'Altafulla en falta de Notari Rt."

Incorporacions pròpies al patrimoni heretat

Als cinc jornals, entre el regadiu del Planot i la vinya dels Safranars, als arrendaments al Puigjover, a la partida del Puig i a les dues cases del c/de Mar amb datacions a les dovelles de "Any 1727" i "1787" sumaria una peça veïna per a arrodonir una pallissa adossada a les cases pairals (1845), una casa al c/de Baix (1843) el censal a la parròquia de la qual redimirà mercès a la Desamortització del Bienni Progressista (1856); l'horta de Mar i la de la Vela a Tamarit, i una peça a la Rasa (1859) i l'any següent 6 jornals i 60 cèntims de rabassa al Planot.

En document íntegrament manuscrit en català pel notari Francesc Barado de Torredembarra, consta que el 8 de juny de 1845, els cunyats Manuel Roig i Ramon Blanch compren per 19 lliures 17 sous i 6 diners un pati veí a Raimunda Grau i Font que amidava 26 pams d'amplària i quinze canes de fons (124,8 m²).

Som a la partida del Pujol, on l'esmentada porció de terreny "afronta a solixent ab lo camí de anar a la era; a mitg dia ab dita otorgant; a ponent ab lo camí de mar; i a tramuntana part ab lo pati de Manuel Roig i part ab lo corral de la casa de Ignacio Badia". La compra completa la superfície per a la construcció d'una pallissa rectangular de 74 pams de llevant a ponent / carrer actual i de 24 pams de sud a nord (71 m²); que llandava amb els hereus de Joan Gallart en escaire a llevant i tramuntana, a migdia amb la venedora i a ponent amb aquell camí de l'era. Potser podem proposar que la peça afegida donant al llavors camí de Mar, ara carrer amb el sentit històric, fou l'espai on ara s'alça la tercera porta de Ca Manel Roig, amb data a la dovella de 1852.

Dos any abans també conjuntament els cunyats, a la mateixa notaria i en document manuscrit també en català, exactament "als 23 juriol de 1843" van comprar als ferrerencs Argilaguet i Pallarés per 225 lliures una casa i corral del carrer de Baix, "qual casa afronta á solixent ab lo mateix carrer ahont trau la porta principal, à mitg dia ab los hereus de Anton Solé, à ponent ab N. Bruno, i a tramuntana ab Isidro Pijoan; i està en alou i directe domini del M.S.I. Marquès de Tamarit, ab lluisme i demás drets dominicals".

El preu de l'avui casa veïna humil de la magnífica de Ca Puig de fet fou de 300 lliures, repartides en aquelles 225 de preu de compra i en 75 que els propietaris devien al Marquès, com a 33% de gravamen en heretar els Argilaguet d'un tiet. Els cunyats no van satisfer la quantitat fins un 11 de desembre de 1849, sis anys més tard quan les lliuren a l'apoderat del marquesat Pere Oliva Fons; entremig, el 7 de maig de 1845 s'escaigué un frustrat acte de conciliació davant l'alcalde Jaume Rimbau, on els Argilaguet demanaven que els Roig & Blanc els restituïssin almenys 69 lliures, "no habiendo convenido la parte demandante con el dictamen".

El censal a la parròquia redimit

El censals a la parròquia d'aquesta casa i corral del c/de Baix, o de Martí d'Ardenya, Manel Roig els redimí en escriptura pública de model oficial imprès signada pel jutge de primera instància de Tarragona Baltasar de Eixalà el 19 d'abril de 1856.

Al text de l'escriptura pública de redempció es feia saber. "Que por las Cortes constituyentes se ha decretado y por S.M.la Reina Doña Isabel II (Q.D.G) se ha sancionado en 1º de Mayo de 1855 la ley declarando en estado de venta todos los bienes pertenecientes al Estado, al Clero, (...) al secuestro del exinfante D.Cárlos, á los Propios y Comunes de los pueblos, así como cualesquiera otros pertenecientes á manos muertas; y por el tít. II de la propia ley se ha concedido á los censatarios la facultat de redimir los censos declarados en venta".

Vet ací, la segona desamortització, la del Bienni Progressista (juny 1854- juliol 1856) associada al ministre d'Hisenda afecte a la Unió Liberal el

Número 216.

TESORERIA DE HACIENDA PÚBLICA
DE LA
Provincia de Tarragona.

CONTRIBUCIONES
Rentas y Ramos.

Redención de censal
66rs

Valores de 1856

DON PABLO BLANCO Y ALMEIDA,

Cesorero de Hacienda pública de esta Provincia etc. etc.

He recibido de D. Manuel Boig vecino de Alforja, ciento veinte y siete reales fuertes y seis s. que asciende a la redención de un censo de quinquena annos 127 rs. 66 cent. que antes presentaba al Censo pasado de la misma, segun orden de la Junta de ventas de esta prov. de 18 abril 1856

Y de esta carta de pago que doy de la expresada cantidad de que me dejo hecho cargo, se ha de tomar razon por la Contaduria de Hacienda pública y sentarse en la misma y en la administracion respectiva, sin cuyo requisito no ha de tener valor ni efecto.

Tarragona 20 de Mayo de 1856.

En plata. . . . 127.
En calderilla. . . . 66
En
Son - 127 rs. 66 céntimos.

INTERVINE
El Contador de Hacienda pública.

Don M. Llopis

Est.
Manuel Boig

Sentado en la Contaduria.

Sentado en la Administracion al n.º 2.

Sentado en Tesoreria

navarrès Pascual Madoz, a la qual s'acull Manuel Roig per tal que amb 127,66 rals pagats a la Tresoreria de la Hisenda Pública de Contribucions, Tendes, Ramos i "Redencion del Censo Clero" restés per sempre més alliberat del censal de 426 rals i 22 meravedís amb rèdit anual de 12 rals i 26 meravedís que calia satisfer al sr. rector de la parròquia. Així es capitalitzava l'Estat liberal com a monopoli fiscal alhora que eliminava les servituds dels propietaris a caducats poders d'origen feudal.

Els dos jornals comprats a la Rasa

El 23 de novembre de 1843 escripturen en català els cunyats Manuel Blanch i Manel Roig, a la notaria de Torredembarra, la compra per 255 lliures en moneda de plata al pagès altafullenc Joan Pijoan de "una pessa de terra plantada e viña, i rodada de erbaquins, detinguda de dos jornals poch ó menos, situada al terme de la sobredita Vila de Altafulla, i partida nomenada de la Rasa".

En l'encapçalament, el venedor justifica el motiu de l'operació: "per acudir á varias precisa urgencias de ma casa no he trobat altre medi menos gravós á mos bens que lo de la venda infraescrita". Les característiques fiscals feudals de la peça de terra eren "per lo Iltre. Sor Marqués de Tamarit ab lluíisme i demás drets drets dominicals franca empero de tota prestacio de cens (segons així ho asegura)". Per això, retardant-ho fins el 19 de novembre de 1846, han de pagar 22 lliures i 10 sous perquè "por razón de domino" els aprovi i signi l'escriptura d'adquisició de propietat Pere Oliva i Font, en la seva condició d'apoderat de "M.S.S Antonio de Monserrat antes de Suelves y de Riu Marq. De Tamarit Barón y Señor alodial territorial y campal que es de la villa de Altafulla y su termino". També líquiden 30 lliures que devia a la baronia per "la retroventa que el vendedor (l'atribulat Joan Pijoan) habia anteriormente hecho a favor de José Magriñà hornero de Altafulla".

El veïns de la Rasa de 1843 n'eren "á solixent ab Pere Marti, a mitg dia ab D.Pere Soler, á ponent ab D.Ignaci Capestany, i a tramuntana ab D.Joseph Gatell i Gil".

El genearca Ramon Blanc consta com "que ha dit no saber escriurer" i signa per ell el seu testimoni Josep Canals.

Quatre dies després, pels drets de registre d'hipoteques van pagar 13 rals al recaptador del Vendrell Rafael Escofet

Les tres peces de terra comprades a Eloi Capestany, veí de Puerto Rico

L'escriptura amb portada impresa, datada el 5 d'abril de 1859, autoritzada pel notari del Vendrell Victorino Fontanilles, ens dona testimoni de la compra pels germans Roig Pallarés, Manuel i Antonia –ja vídua de Ramon Blanch Piñol i visquent a Tamarit– d'un bloc de terres d'un altafullenc a Ultramar. Per això, el venedor Eloi Capestany (fill del comerciant Josep Capestany

Marquès) ha nomenat apoderat, a la notaria d'Eugenio Hortos a la ciutat portorriquenya Mayagüez, en la persona del comerciant de Barcelona nascut a Sant Feliu de Guíxols Antoni Yascós i Boüet, que és qui n'encapçala el text manuscrit de l'operació. L'acompanyen a la notaria, el germà del venedor l'advocat Ignasi Capestany Rius i la seva muller Magdalena Terré.

Dues de les peces de terra comprades precisament s'ubiquen a Tamarit: “la primera de estension de una cuartera y media de sembradura (que) linda a oriente con D. Antonio de Martí á medio dia con las arenas del mar (d'ací el nom d'horta de Mar, avui expansió del càmping) y á poniente y norte con D. Tomás de Martí y la otra tambien huerta llamada de la vela de estension cuatro cuarteradas de sembradura sita en el propio termino linda por oriente con D. Tomás de Martí á medio dia con Antonio de Martí á poniente y norte con el Marqués de Tamarit”.

La tercera, a la partida altafullenca de la Rasa se sumaria a l'adquirida a Joan Pijuan: “parte plantada de viña parte sembradura con algunos olivos de estension un jornal y medio poco mas o menos linda por oriente con el comprador Manuel Roig (des de 1843) por medio dia con tierras que fueron de Pere Soler y por poniente y norte con Pablo Rimbau todos ellos de Altafulla”.

El preu total de la triple compra ascendia fins els 13.333 rals i dos cèntims, lliurades “en buena moneda de oro y plata”.

La peça de la Rasa havia estat comprada en 2.000 lliures pel pare Capestany al seu cunyat el sastre Martí Rius el 27 d'octubre de 1796; el 10 de juny de 3 anys després n'afegeix 400 lliures com a “addició de preu”; escripturant sempre a la notaria de Torredembarra d'Antoni Cabañes. El 1830 l'havia rebut en dot aquell Capestany advocat, aquell veí dels cunyats a la Rasa de 1843.

El comerciant Josep Capestany va haver de pagar 200 liures, el 28 de desembre d'aquell any, al marquès de Tamarit, “como al Barón que soy de la Villa de Altafulla y su termino”. Estem davant d'un text manuscrit del propi marquès, evidentment en castellà, dins els plecs de les escriptures sempre confegides en elegant caligrafia en català. Tot un testimoni de bilingüisme diglòssic indestruïble de la bipolarització estamental.

L'establiment a rabassa morta a 50 anys

L'escriptura manuscrita és en castellà, de la notaria de Tarragona de Vicente Fontanilles, on el 2 de gener de 1860 la mateixa propietat tortosina -dels arrendaments heretats fins l'any 1840- concedeix a Manel Roig fill l'establiment pel termini de 50 anys d'una emfiteusi “á titulo vulgamente llamado á rabasa morta”. Ara la propietària és Francisca Antonia Gil de Federich viuda de Vicente Lovera, que té per apoderat a Ferran el rierenc Pau Plana Guardés.

La rabassa dels Gil tortosins adquirida per “Manuel Roig y Pallarés, labrador natural y vecino de la villa de Altafulla” és descrita com “aquella

pieza de tiempo plantada de viña ya vieja, algarrobos, olivos, parte sembradura y parte secano de estension sis jornales sesenta centimos, sita en el termino de Tamarit y partida del Planot, que linda a norte con piezas de D.Cayetano Martí (de) Ardeña vecino de esta ciudad, a medio día y poniente con la del Sr.Marques de Tamarit y a oriente con solar de Juan Marques labrador de Ferrán". Notem que havia heretat una partida de terra al mateix Planot de tres jornals i mig de rec plantada de vinya, olives i garrofes; a part de quatre i de sis una per l'amo, i que a la mateixa partida també disposava de "un jornal que està baix l'Hort lo qual és per a sempre". El conjunt, inclosos els arrendaments, potser acabaria configurant les terres del Puigjover al Planot de Ferran.

Per la significació de l'escriptura com a model de consuetudinàries relacions socials/econòmiques i tècniques al camp català reproduïm les condicions de l'establiment emfitèutic que signà el segon dia de 1860 Manel Roig a Tarragona: "deberá arrancar dentro el termino de seis años contaderos de hoy en adelante toda la viña vieja que se halla en dicha pieza de tierra y plantarla de nuevo quedando las cepas viejas á su favor. Item:Queda á cargo del mismo adquisidor pagar la mitad de todas las contribuciones ordinarias y extraordinarias que se imponga sobre dicha pieza de tierra. Item:Será cuenta del propio adquisidor limpiar ó sacar las malas yerbas de todos los margenes en que las haya, como y tambien cubrir cada año dos veces la tierra y limpiarla antes de plantarla. Item:quedara á favor de la dicha establiencia y de sus sucesores las yerbas de toda la indicada pieza de tierra para darlas al ganado ó disponer de ellas como mejor le pareciera. Item: Que el dicho adquisidor y los suyos deberán pagar anualmente á la dicha su principal y a los sucesores la cuarta parte de toda la vendimia y granos, la mitad de los algarrobos y aceites y la mitad de los fajos ó sarmientos afajinados que se cojerá en la propia pieza de tierra, siendo obligacion del adquisidor y de los suyos el llevar á sus costas las dichas partes de frutos y demas a la casa de la nombrada principal que posehe en el referido lugar de la Riera. Item:El dicho adquiridor no podrá empezar la recoleccion de ninguna cosecha sin previo permiso de la dicha su principal ó sea del otorgante como á su apoderado. Finalmente que el propio adquisidor y los suyos durante el dicho termino de los cincuenta años deberá cuidar la pieza de tierra como un buen conductor y cultivarla al uso y estilo del pais y de un buen labrador, dándole las trabajadas de Mayo y de invierno correspondientes y tenerla siempre limpia de toda mala yerba y en caso de faltar a todo lo dicho podra la indicada su principal y los suyos obligarle ha hacerlo; y de no, quedarse con la parte util correspondiente á dicho adquisidor sin abonarle nada por razon de las mejoras que en caso hubieren hecho en ella."

Pel registre del document Manel Roig pagà el 12 de gener d'aquell 1860 fins a 10 rals a l'oficina de registre d'hipoteques del partit de Tarragona.

REGIDOR TERCER A L'AJUNTAMENT DEL BIENNI 1850-51

Al règim municipal nascut el 1845, any fundacional de la Dècada Moderada d'Isabel II el governador civil provincial nomena "autocràticament" alcalde i tinent d'alcalde, entre els components del Ple de la legislatura del bienni anterior. Els 6 regidors sí que són elegits: els electors i els electes han de pertànyer al cens de contribuents, d'ací el qualificatiu de "democràcia censitària".

Disposem del tresor arxivístic del procés electoral que constituï l'Ajuntament altafullenc de mitjans del Vuit-cents. Amb la llista exhaustiva confegia el juliol de 1849, "tiene 240 vecinos, 78 electores contribuyentes, 52 elegibles". El llistat era ordenat per la quota per contribucions en rals i meravedís (annex 1) i als esmentats i afegia "los electores que lo son como á capacidad": el rector, Ramon Forasté; el mestre públic, Bartolomé Torrell i també el capità retirat Anton Gatell. Els elegibles (*) eren enumerats per ordre alfabètic.

Les eleccions del 3 de novembre de 1849 porten a votar només 12 electors (Mariano i Manuel Argilaguet, Jaume Dalmau, Manuel Boronat, Martí Gatell, Salvador Molas, Andreu Baradat, Antoni Baldric, Josep Guasch i Fuster, Antoni Buyreu, Josep Elies i Josep Balcells). Els resultats donen com a sis regidors elegits: amb 12 vots, Francesc Basora i Isidre Recasens; tercer: Manuel Roig, amb onze; amb 10, Josep Gatell i Francesc Aiguadé; Francesc Pijoan, amb 9 vots tancava la llista dels regidors del primer bienni del segon mig segle XIX. Presidia la votació el tinent d'alcalde el 1848-1849 Josep Vilà (un autèntic prohoms del règim a Altafulla, com anirem veient) i van actuar de secretaris escrutadors quatre dels votants.

Manuel Roig entra com a regidor del nou Ajuntament, que el primer dia de l'any 1850 a les nou del matí jura i pren possessió: com a alcalde, Pau Pijuan regidor fins aleshores (que succeïa Josep Roger, qui seguia com a tinent d'alcalde); un i l'altre de nomenament governatiu; amb els nous regidors per ordre de vots: Basora, Recasens, ell mateix, Gatell, Francesc Aiguadé i Pijuan; l'acta especifica que Basora i Gatell hi van protestar. No van signar fins la següent acta amb el seu nom propi en castellà, amb l'afegit de l'abreviació "Ror" de regidor; com que Aiguadé, Recasens i Gatell no saben escriure signa per ells el secretari Joan Vicenç Casas.

En aquella sessió segona del 3 del mateix primer mes de l'any central del Vuit-cents voten per unanimitat com a síndic F. Basora i sortegen l'ordre de regidors, on Manel Roig ocupa el terme mitjà del tercer entre cinc. També decideixen de fer reunions setmanals els dijous i els diumenges, "acordando se dé conocimiento al Sr. Gefe Político (Governador Civil) a los fines oportunos".

En les actes del 23 i 30 d'agost i del 17 de setembre de l'any anterior Manel Roig també és el tercer de la llista dels 12 principals contribuents altafullencs, després de Josep Gatell i Gil, que sí que podia signar, de Josep Plana i Pijuan, i abans que Andreu Baradat, Salvador Molas, Josep Guasch i Fuster; i els també il·letrats Joan Ballesté i Balletbó, Martí Gatell, Josep Buyreu i Llorens, Jaume Salvat, Marià Argilaguet i el també futur regidor Isidre Recasens. Havien participat en les tres sessions que finalment van haver d'acordar "después de una seria deliberación" que el pagament dels retards de quintes dels anys 1846 al 48 es repartís proporcionalment a la riquesa dels propis "mozos concurrentes al reemplazo" i dels seus pares, restant a repartiment entre contribuents els possibles casos d'insolvència.

Precisament la confecció i sorteig de l'allistament ocupen altres tres sessions del nou Ajuntament, fins que s'escaigué el primer diumenge d'abril de 1850 a les vuit del matí a la plaça del Pou en acte públic.

Comissionat per a reclamar la contribució d'immobles...

Vet ací que el 24 d'aquella primaveral mesada la sessió tenia com a convidats els vocals de la junta pericial local, agreujats tots amb el cap d'Estadística pel "cupo de contribución de los inmuebles" segons ofici del 16 d'abril. Com podem esperar acorden reclamar rebaixes presentat-se davant al mateix governador provincial una comissió paritària de quatre membres: per l'ajuntament, l'alcalde i Manel Roig regidor/contribuent; pels pèrits/contribuents aquell Josep Gatell i Gil i Jaume Rimbau. Manel Roig signava ben juxtaposat a l'alcalde Pau Pijuan... El ple del 30 d'abril els lliura el certificat d'autorització per a la negociació; de caràcter oberta ja que els quatre tant poden retirar la reclamació ja presentada per escrit com optar per a mantenir-la "con motivo de salir excesivamente gravada la respectiva riqueza de los contribuyentes" Res de nou sota el sol, oi?

A l'acta següent el regidor Manel Roig sembla el primer a signar. No ens informa del desenllaç esperat sinó del canvi de secretari: renunciant J.V. Casas, que en feia des de juliol de 1849. Com a successor nomenen per unanimitat l'únic sol·licitant, Josep Vila, l'exalcalde constitucional de 1847-1848 i després tinent d'alcalde de Josep Roger, ara segon del Ple. Combinatòria endogàmica, oi? Celebrem emperò el canvi de caligrafia, prou afeixugat amb períodes sintàctics exhibidament llarguíssims, segurament seguint emfàtics manuals de documentació d'administració local. Assoleix la plaça, "secretario en propiedad de esta Municipalidad" en la sessió del 16 de febrer vinent; prèvia publicació de l'avís del Governador civil al butlletí oficial n°11 de 1851. Rigor de centralitzat procediment administratiu ben explícit.

Regulant la venda de carn, oli i sabó

L'any 1850 acaba amb la concessió dels drets de consums de carn de bou, vaca i vedella al ferranenc Joan Padró. Pel preu anual al 1851 de 250 rals de velló li és cedit com a establiment de venda "el local de la carniceria llamada del buey" (també a l'actual c/Martí d'Ardenya). Cobrarà tots els drets de tarifa de la carn i pagarà quatre terminis de 60 rals el primer dia dels mesos de febrer, maig, agost i novembre; els centrals de cada trimestralitat. Acabat l'any de vigència, el 28 de desembre de 1851, prèvia comunicació del governador civil, és fixada en 533 rals i 10 meravedís de velló.

A la primera sessió del segona any de Ple/Govern prengué el molt social acord de punts públics de venda exclusiva a la menuda pels "revendedores de aceite y jabón" amb rebaixa del drets municipals, l'argumentaven perquè "según dictamen de las personas más filantrópicas y competentes del pueblo se sacarán grandes ventajas en pro de los habitantes de esta villa y especialmente las clases menesterosas".

Comissionat per conduir els quintats a la capitat

Amb més detallisme en el procediment sabem una altra vegada de l'anual allistament de mossos. Regida per l'Ordenança d'octubre de 1837, hi aplicaven les pròpies Corts constituents el títol XIII de la Constitució d'aquell mateix any (regència de Maria Cristina, per minoria d'edat d'Isabel II) i convocava els joves que el 30 d'abril tinguessin de 18 a 24 anys (annex 2).

Començava amb el lliurament al governador del "abstracto o resumen del número de almas que comprende dicho padrón" ja que el "cupó" a cada poble assignat n'era proporcional al local dins del provincial; després, el darrer dia de febrer, amb assistència del "Sor Cura Párroco" (Ramón Rull), com a custodi dels registres de batejos que així en garantia "formalidad y exactitud" en les edats, s'esqueia la formació pública de l'allistament; del qual durant un mínim de tres dies calia fer publicitat, fixant una còpia "en las paredes exteriores de esta Casa capitular"; finalment "publicado por voz de pregón" eren convocats a possible "rectificación de todos los interesados (que no "afectats"..) el dia 9 de març. Podem suposar que com l'any anterior el sorteig públic el primer diumenge d'abril.

Aquell 16 de juliol de 1851, esmenant l'omissió de l'any anterior, també són cridats a allistar-se i a esdevenir sortejants per a les quintes, els matriculats de marina, els homes de mar; que seguiran les mateixes fases del procediment: accelerant els tràmits, el 19 de juliol són sortejats "supletòriament" després que "se saque de dicha alistamiento las cinco listas".

D'ací el nom de “quintar” al “tráurer per sort los que han de ser soldados. Militis sortiri”, com he pogut llegir al Diccionari de la llengua catalana (1865) de Pere Labernia.

La primera llista correspon als més jovenets, de 18 i 19 anys, la segona al segment de 20 i 21; les altres tres respectivament als 22, 23, 24 anys. La cerimònia de sorteig consistia a assignar el número d'ordre a cada quintat dins la seva llista. La probabilitat d'anar a la mili anava baixava dins la primera llista i de llista en llista.

Conegut el “cupo” que corresponia al poble, i passat el judici d'exempcions decidit per l'Ajuntament, arribava la determinant i transcendental Declaració de soldats i suplents. Els primers de la llista sorgida del sorteig de 18 i 19 anys esdevenien els dissortats que entraven primers dins el cupo (“en tenien tots els números”) de soldats. Els suplents sumaven el triple del “cupo” i s'establien a partir de la resta de la llista dels altafullencs d'aquelles condemnades dues edats i amb l'ordre de sorteig de cadascuna de les altres succesivament.

Finalment, el 13 d'agost d'aquell 1851, soldats i suplents eren conduïts, “se pongan en marcha”, a la capital. On eren tallats, havent de fer un mínim de cinc peus menys una polzada, descalços és clar.

Vet ací que la sessió del 10 del mes més calurós de l'estiu nomenà, com a comissionat per a la conducció de soldats i suplents, com a “persona que merece la confianza de esta corporación” al regidor Manuel Roig; a qui el secretari facilità la documentació que hi haurà de presentar.

El secretari J. Vilà ens fa explícit el règim de coparticipació al Plens

L'acta de la primera sessió del segon any del Ple/Govern, al seu primer paràgraf, formula la nítida definició del doble règim polític censitari vuit-centista municipal. Adonem-nos que estem davant d'una coparticipació entre Ple i els primers el cens de contribuents: “Ayuntamiento bajo la presidencia (del) Alcalde Constitucional, y asociado de los mayores contribuyentes de esta localidad”. Literalment. Per això, el llistat electoral és confegit/rectificat per una comissió de quatre, paritària d'Ajuntament i els dos majors contribuents associats amb l'alcalde. Aquell juny de 1851 es deien de cognoms Basora i Roger els regidors comissionats i els màxims hisendats, com ja hem de recordar, Josep Plana i Pijuan amb Josep Gatell i Gil; els suplents respectius, F. Pijoan i Salvador Molas.

Dins del sistema centralitzat, calia “dar parte” per l'alcalde al governador. La Constitució vigent a mitjans del XIX, la ja pròpiament d'Isabel II de 1845, a l'art.74 deixava pendent la concreció el règim municipal però feia l'inventari de les qüestions a legislar: organització, atribucions, “y la intervención que hayan de tener los delegados del Gobierno”

Trifulgues tributàries i d'una bestreta per a la nova presó del Vendrell

La contribució a l'Estat sobre el producte líquid dels béns immobles, conreus i ramaderia suposava que ja l'abril de l'any anterior fossin nomenats els pèrits repartidors; calia donar els noms a l'Administració provincial: els de la meitat i la terna de l'altra. Les actes no en consignen els noms, però sí que podem endevinar els candidats habituals, majors contribuents, l'elit local.

Una contesta negant-se a condescendir de bestreure 4.164 rals, que els reintegraria el propi Estat sol·licitant, "para la construcción de una cárcel de nueva planta en la villa de Vendrell cabeza de este partido judicial" prou que ens demostra que anaven més aviat estrets d'armilla: "es tanto lo que agobia a esta población las contribuciones corrientes, que este Ayuntamiento se ve con apuros de poderlas recaudar, teniendo al efecto que hacer acopio de muebles inútiles en esta casa capitular sin poder sacar de ellos un cuarto". Potser que no donem idees, oi?

7 mil rals de "encabezamiento" (padró) general de consums de 1852

L'Estat centralitzat dels liberals moderats n'obté aquest impost indirecte mitjançant contracte amb els Ajuntaments; els quals per tal de fer efectiva la corresponent quantitat acorden arrendaments de venda de tot el ventall de productes de consum quotidià. En la sessió de vigília de la Festa Major de Sant Martí de 1851 decideixen el pla detallat dels esmentats arrendaments: "En cuanto al aguardiente y licores que se arriende la venta exclusiva al por menor; tocante al aceite de oliva, tocino fresco y salado, jabón duro y blando que se arriende igualmente la venta exclusiva al por menor y caso de no presentarse licitadores que se encabeze con los tratantes de estos ramos. En cuanto al vino, que se exiga un tanto por carga que permite la tarifa de todo lo que se consume en este distrito municipal; y por último tocante a la carne de carnero y de buey, que se exiga lo señalado en tarifa de los tratantes de dicho ramo".

ALCALDE NOMENAT PEL GOVERNADOR CIVIL DEL BIENNI 1852-53

L'ascens polític a l'alcaldia altafullenca del regidor Manel Roig resta fixat en aquesta acta manuscrita, nítidament cenyida a un sol paper segellat de pergamí, on podem llegir literalment en aquella prosa tant de secretari lletrat vuitcentista de Josep Vilà: "En la villa de Altafulla al primer dia del

Mes de Enero del año mil ochocientos cincuenta y dos. Reunidos en las Salas consistoriales de esta Villa bajo la presidencia de D.Pablo Pijoan Alcalde Constitucional los S.S. anotados al margen en virtud del aviso dado en el día de anteayer para su concurrencia a las nueve horas de esta mañana a fin de tomar posesion del cargo de concejales por el que eran nombrados, habida razón de la falta á este acto de D.Francisco Pijoan por hallarse enfermo, el Sor. Alcalde presidente despues de haberse dado lectura por mi el infraescrito Secretario de la comunicación del Y.S. Gobernador de la provincia con que hace el nombramiento de esta Corporación recibió el juramento a D.Manuel Roig Alcalde que le reemplaza y se retira dejando a este la presidencia. Acto continuo este nuevo Alcalde recibió juramento a cada uno de los nuevos concejales que pasaron a ocupar sucesivamente los asientos vacantes y ordenando que luego que la salud de D.Francisco Pijoan le permita tome posesión de su destino y declara instalado el Ayuntamiento, de que certifico.”

La signen a continuació: Pablo Pijuan, alcalde cessant; Manuel Roig, i tres dels quatre nous regidors Victoriano Romeu // Jaime Dalmau // Francisco Batlle. Els esperables regidors “que no saben escribir” es segueixen dient Francisco Aguadé, Isidro Recasens i dels nous Antoni Mercadé. Era doncs un Ajuntament renovat pel Govern Civil en la seva meitat; i dels quatre nous ha tornat Francesc Batlle del bienni 1848-1849. En Batlle serà el tinent d'alcalde.

L'endemà, en un ritual, que el nou alcalde prou coneixia del seu bienni com a regidor, és nomenat el regidor síndic i sortejat l'ordre de regidoria. Aquell malalt F. Pijoan, finalment l'11 de gener prenia possessió de la tinença d'alcaldia. Els dies de sessió seguien a cada dijous i cada diumenge de tota setmana. El regidor síndic de 1852 fou elegit en la persona de Victorià Romeu; el de 1853, per sorteig que pertocà a Isidre Recasens. Els dipositaris eren externs a l'Ajuntament; quan renuncià Joan Salvat fou succeït per Bernard Rodon.

Tindrien guarda municipal. Tres a (com)partir amb Torredembarra

La primera decisió de govern s'esqueia dins el propi gener, el dia 29, i aplegà al costat del Ple la previsible presència activa de 8 dels “mayores contribuyentes” altafullencs. Així tenim una acte amb tota una antologia de signatures, que n'ocupen mig pergamí. Els noms dels hisendats en la mesura local figuren també al marge esquerre del text de l'acte: Josep Plana, Manuel Soler, Pau Pijuan, Salvador Molas, Manuel Gatell, Josep Borràs, Joan Olivé i Joan Monné.

Han de donar resposta i solució al problema que “de algun tiempo a esta parte se hace mucho daño en los frutos, cepas y leña de este término y que la principal causa es sin duda la de haber puesto en los términos limítrofes al de esta población guardas municipales para custodia de ellos”.

Per tant, calia deixar de ser l'illa d'impunitat tan atractiva: "atendido que los principales contribuyentes han manifestado deseos de que se establezca en este termino tal útil institución: Usando de las facultades que confiere la circular del Gobierno superior político de esta provincia de fecha 13 de Diciembre de 1849 inserta en el boletín oficial del número 161 del mismo año, y en consideración a cuanto procede, ha resuelto establecer un guarda municipal para evitar el referido daño: acordando asimismo, que la asignación del citado guarda se satisfaga a prorata de la riqueza rural de cada contribuyente: siendo el dictamen particular de D.Pablo Pijuan que se verifique el repartimiento de la asignación por los jornales de tierra que cada contribuyente posee, y no por la respectiva riqueza rural: acordando igualmente que las fincas cercadas de paredes de doce palmos de altura y cerradas con puerta que estan habitadas contribuyan para el pago de la asignación del susodicho agente municipal a prorata de la mitad de sus riquezas y las cercadas y cerradas como queda espresado que no esten habitadas, contribuyan a prorata de las dos terceras partes de su riqueza." Tant el regidor Jaume Dalmau com l'hisendat Salvador Molas van dictaminar que les finques amb rebaixa també havien de contribuir amb el mateix criteri que les altres.

Aquest acord finalment en va reclamar un altre, el 12 de febrer; francament admirable perquè establia un conveni amb la veïna la Torre de compartir a mitges tres guardes. La lògica del criteri és aplastant i digne de constatar com a antecedent d'estalviadora mancomunitat de serveis de seguretat: "considerando no ser suficiente un guarda municipal para vigilar y custodiar este término por ser muy extenso (...) y atendiendo que por el Ayuntamiento y propietarios de Torredembarra han sido invitados los de esta Villa para hacer un convenio entre las dos poblaciones a fin de que unidas pudiesen serles menos gravoso el coste de los guardas municipales pues que siendo contiguos los dos términos podrán ser los dos guardados por tres guardas, en vez de cuatro que necesitarian dos por cada uno sino se uniesen y habiéndose nombrado una comisión compuesta de un concejal i dos propietarios de esta con igual número de los mismos de Torredembarra, facultándose para que propusiesen los medios que juzgasen más oportunos y equitativos, ha resuelto conformarse el que contribuya esta población con el pago de uno y medio, mitad de los tres en que deben contribuir las dos poblaciones unidas como así lo ha acordado la referida comisión."

El guarda altafullenc primer fou Francesc Ballesté a qui succeí per renúncia, des del febrer de 1854, Antoni Buyreu.

Allistats només els de 19-21 anys

Ocupa tota la sessió del 18 de març i la reproduïm boi sencera perquè reflecteix mercès a la pruija jurista del secretari Josep Vilà, tota la dimensió i

procediment dels alistaments anuals. Amb el goig de limitar-ne l'abast dels possibles afectats. "Se hizo presente por mi el Secretario, de haber recibido el Boletín Oficial numero 39 en el que va inserto una circular del Y.S. Gobernador de provincia de fecha 13 del actual , acompañando el Real Decreto de la del mismo llamando al servicio de la reina diez mil hombres correspondientes al alistamiento y sorteo del año proximo pasado de 1854 y en su vista acordó la Municipalidad se proceda al domingo dia 21 del corriente en sesión pública, á la formacion del alistamiento de los mozos que en 30 de abril del año citado de 1854 cumplieran la edad de 19, 20 y 21 años, segun se determina en la regla 3ª del articulo 148 del proyecto de ley aprobado por el Senado en 29 de enero de 1850, con asistencia del Sor. Cura Parroco según previene el articulo 32 del mismo proyecto de ley, á cuyo fin se pone el oportuno aviso".

Suspensió interina del mestre Bartomeu Torrell i nomenament interí d'Antoni Bosch (de Belianes)

Des del 7 de juliol de 1847 que el "maestro de instrucción primaria de esta villa" era "Dn. Bartolomé Torrell". El seu nomenament havia estat aprovat segons "comunicación oficial del Muy Ilustre Señor Gefe superior político de esta provincia, de fecha quatro del actual". L'acte de nomenament es celebrà a la pròpia escola, dins l'edifici municipal, i malgrat que el presidia l'alcalde constitucional J. Vilà, qui dóna possessió al mestre és "el reverendo Sr. Dn. Ramon Rull Economo de esta Villa como 1r. individuo de la Junta Local (d'Instrucció primària)", de la qual formaven part també els màxims contribuents Josep Gatell i Pau Pijuan i en quart lloc el regidor síndic municipal Francesc Batlle. És la pròpia autoritat local eclesiàstica qui "en demostración de dicha posesión ha dado a reconocer a los discípulos y los ha exhortado para el cumplimiento de sus deberes".

Durant dues sessions, les de 21 i de 27 de juliol, el nou mestre actuà com a secretari, per la qual cosa tenim testimoni de la seva caligrafia, ortografia i redacció així com de la seva ostentosa B inicial. Les reproduïm íntegrament amb el text de la primera de les actes, on són sortejats els dos regidors que han de ser rellevats de l'Ajuntament:

En la sessió de l'11 de maig de 1852, cinc anys després doncs, el tema municipal únic fou la reacció a la "comunicación de la Comision superior provincial de instrucción primaria de fecha ocho del actual en la que se previene haber suspendido interinamente del magisterio público de esta poblacion al maestro D.Bartolomé Torrell hasta que la superioridad resuelva definitivamente, y que se nombre interinamente una persona que se encargue de esta escuela pública para que la instrucción no se quede abandonada". L'interí nomenat municipalment fou "D.Antonio Bosch vecino de Belianes, profesor aprobado".

Que las señas de Manilla en las veinte y
nueve de Julio de mil ochocientos noventa y
ocho, bajo las providencias del Señor Alcalde
Conde D. José María de Cevallos en las causas capitulares
el Ayuntamiento compuesto de los S. S. D.
Antonio Salas, Juan Sanguin, Juan Batallas,
y Juan Batallas, y habiendo oído el Consejo
tenido de las Cortes del M. P. S. D. D. D.
Relativo al plan 18 de Junio de mil ochocientos
en el distrito oficial del barrio de San Juan de los
Rios, que en una de las sesiones del actual se
verificó el voto de los conregales que bregan
al salir en fin del año, y habiendo se verificó
con todas las formalidades en conformidad, por consi-
guiente luego las cuenta en los relevados, D. Antonio
Batallas y D. Antonio Salas lo que certifico

 Bartomeu Torrell. Seco

Acta signada pel mestre, fent de secretari, Bartomeu Torrell

Per ara, resten incògnites les circumstàncies i fets que van motivar la caiguda en desgràcia del durant cinc anys mestre d'Altafulla Bartomeu Torrell. Però, seguint actes, ens trobem que el 29 de gener de 1855 a l'hora de nomenar la nova mestra de les nenes, la Comissió local d'ensenyament tria Josepa Basora i desestima la germana d'en Torrell. Cal suposar-lo restituit de molt de temps, tant com per així poder dedicar-li aquesta sentència: "tomando en consideracion mayormente tan amarga leccion esta recibiendo la Comision al tener al frente de la escuela de niños el preceptor D. Bartolomé Torrell, hallandose la instrucción en un estado de completa abyeccion". Amb aquestes fames externes o evidències internes, l'espiral de dificultats a l'aula esdevé irremuntable... Formaven la comissió el rector que es farà nefastament famós al darrer capítol 2.7, Francesc Basora (¿germà de l'elegida?) i Baltasar Rimbau.

El desenllaç de l'afer del mestre Torrell resta localitzat en l'acta del 10 de febrer de 1856, quan d'acord amb l'ofici de M. I. Comissió Superior d'Instrucció Primària provincial que transcriu "la Real Orden de 10 Enero proximo pasado, por la que S.M. (q. D. g.) de acuerdo con el Dictamen de la primera seccion del Consejo de Instruccion pública se ha servido acordar la jubilación de D.Bartolomé Torrell maestro de esta escuela de parvulos con el haber que le corresponde mediante la instrucción del oportuno espediente". Jubilat des de les alçades administratives, segurament com a solució sense perdedors, el succeí el mestre Agustí Vilaseca.

Nou secretari municipal i canvi de criteri en consums

Correlativament, i potser amb relació causal, després del canvi de mestre renuncia a la secretaria J. Vilà, aquell que n'era alcalde quan començà la seva etapa l'ara suspès interinament. Així el tram de secretari del prohoms municipal Josep Vilà abastà en propietat del 16 de febrer de 1851 al 18 de juny de 1852. El succeirà, "por unanimidad atendidos los informes y conceptos que merece Dn.Antonio Ramos y Soto (..) señalándole el haver diario de siete reales diez y siete meravedies vellon". ¿Fou el primer a tenir assignació?

Podem afirmar que ell serà el secretari de l'etapa d'alcaldia de Manuel Roig i de tres alcaldes més, fins el 15 d'agost de 1856 que per raons de malaltia ha de marxar d'Altafulla, succeint-lo Antoni Sal. Introduirà a les seves actes, al marge dret, el text de l'ordre del dia, detall que li agraïm tan i tan pòstumament.

Així al primer, d'entrada ja sabem que havien de prendre "Acuerdo solicitando la esclusiva sobre la venta del aguardiente y licores". Recordem que l'Ajuntament anterior havia pres els acords expressats al nostre apartat 1.5. En la sessió estiuenca el 19 d'agost, precisament nou mesos més tard, amb l'assistència -paritària al nombre de regidors- de fins a vuit principals contri-

buenos (Pau Pijoan, Josep Vilà, Jaume Salvat, Josep Sauret, Jaume Rimbau, Josep Elias, Josep Salvat i Francesc Galofré) decidiran de “solicitar la exclusiva unicamente para el aguardiente y licores por convenir así al mayor servicio de la población y afin de que no se carezca de articulos tan indispensables; que respecto á las demas especies como son vino, vinagre, jabon y tocino que se encabezen (és a dir: sigui fet el padró) con los cosecheros y tratantes de esta villa; y por ultimo por los que hace al aceite en olivo se distribuya entre los mismos por ser de sumo conveniente al interes comun y no gravar tanto á la masa general de la poblacion.” Rectificava el criteri anterior amb la voluntat d’alleugerir els impostos indirectes de la majoria d’altafullencs qualificats de “masa general”... Sumar aquells 7 mils rals no figura a l’acta...

Padrons parcials de cada ram de consum i suplement de 938 rals

En la primera sessió de 1853, precisament el primer dia de l’any, ens fan saber que han contractat amb l’administració el padró general de consums segons una distribució detallada per productes: “por el vino comun dos mil doscientos sesenta; por aguardiente dos mil trescientos doce; por aceyte mil trescientos cincuenta; por carnes setecientos sesenta y cinco; por vinagre cuarenta y siete y por jabon blando y duro doscientos sesenta y seis”. Fent la suma, que no hem pogut llegir, es mantenen aquells mateixos 7 mils rals de 1852. Fent l’aportació en percentatges, resulta que el 32,43% del consums l’aporta el vi; l’aiguarent, el 33,03; l’oli, el 19,3%; les carns, el 10,93; els sabons, el 3,78%; la ventafocs vinagre un mig per cent.

En la darrera sessió del bienni d’alcaldia de Manuel Roig resten ratificades les quantitats, aplicant-les als cens de consums per a 1854.

En la sessió del 22 de maig, afegint el Ple “los primeros contribuyentes D. Jose Planas, D. Manuel Soler, D. Jose Vila, D. Pablo Pijoan, D. Salvador Molas, D. Manuel i Mariano Argilaguet y D. Jose Alegret” reaccionen a la demanda de l’Administració de Contribucions Indirectes de la província “por la que se señala a esta poblacion nuevecientos treinta y ocho reales con cargo á la contribución de consumos” xifra atribuïda a Altafulla dins del 300 mil rals generals que s’hi reclamen per tal de “atender así á las necesidades y atenciones de la administracion Provincial”. No els queda cap més remei que fer recàrreges a “las especies sugetas a tarifa”, tret dels aiguarents i begudes espirituoses a qui ja s’aplicava el màxim.

Poders a la Corte per a D. Domingo Támara

Al marge de l’acta del 27 de març de 1853, el secretari Ramos escriu: “Sobre los suministros de 1808 a 1828”. Incloent també les bestretes dels altafullencs adreçats “á los reales Ejércitos y aliados”, en el decurs del vintenni històric que arranca amb la guerra del Francès. Vint-i-cinc anys

després, s'escau de recuperar aquest deute més que històric... per la qual cosa "seria indispensable enviar un Comisionado á la Corte". Amb tot rigor es plantegen el dilema entre ni dilapidar en el tràmit ni renunciar a l'ingrés: "cuyos gastos serian tal vez mayores de lo que en liquido deberia percibir (...) deseando al propio tiempo este Ayuntamiento procurar en lo posible los ausilios ú aliviar las cargas que pesan sobre esta població, considerando que de no hacer las oportunas gestiones en esta època para obtener aquel reintegro podria tal vez perjudicarse su credito". El resolen acordant "otorgar plenos poderes al efecto como otorga, á favor de Don Domingo Támara para que haga cuantas gestiones sean necesarias a fin de obtener aquel reintegro". Les condicions del tracte amb l'apoderat eren en tot cas favorables a l'Ajuntament: "en remuneracion de sus trabajos la mitad de la indicada deuda, en el concepto empero que ningun derecho tendra en pedir remuneracion ni retribucion a este Ayuntamiento si por cualquier motivo dejase de tener efecto el cobro y liquidacion de los mencionados credits". De les quantitats i del què se'n féu de la iniciativa, doncs per ara no tenim resposta; però sí la dèria de trobar-la...

La rehabilitació del cementiri, feixuc tema estrella de 1853

Dels deu fulls, a doble cara escrita en paper de barba, que fixen la memòria oficial dels Plens de tot el segon i últim any d'alcaldia de Manel Roig, constatem que fins a quatre ens han deixat testimoni de tots els requeriments governatius i debats al Ple per dignificar o traslladar el cementiri municipal.

Tanmateix no és fins una acta de dos ajuntaments més tard, de mig desembre de 1954, que ens assabentem de la ubicació: "finca llamada de Macaveo enclavada en la partida del Roquisar en este distrito municipal de la que se despojó (a Pere Solé) el 1826 destinandolo a cementerio publico". I en el moment precís que al propietari, i al seu fill Manuel, l'extrany Ajuntament que ja presentarem aplicarà el dictamen de la Diputació de restituir-li el terreny ("despojado"), indemnitzar-lo en 5 duros per cada any d'usdefruit municipal com a cementir, fer restar un any sense exhumar-lo i sobretot acorda de traslladar-lo als terrenys comunals de darrera de Sant Antoni.

Retrocedim emperò al 29 de maig de 1853, quan aplegats una vegada més l'Ajuntament i principals contribuents, la firma dels quals reproduïm, han de resoldre com finançar "los gastos que podria ocasionar la circunvalacion del local donde se depositan los restos mortales de los antepasados de esta villa" per tal que "cese el abandono en que se halla la morada de los difuntos sujeta en su estado actual a más de una profanación".

El Govern Civil seguint el criteri de l'oficina provincial de la Hisenda Pública els ha advertit que no els pot autoritzar de "mayor recargo sobre

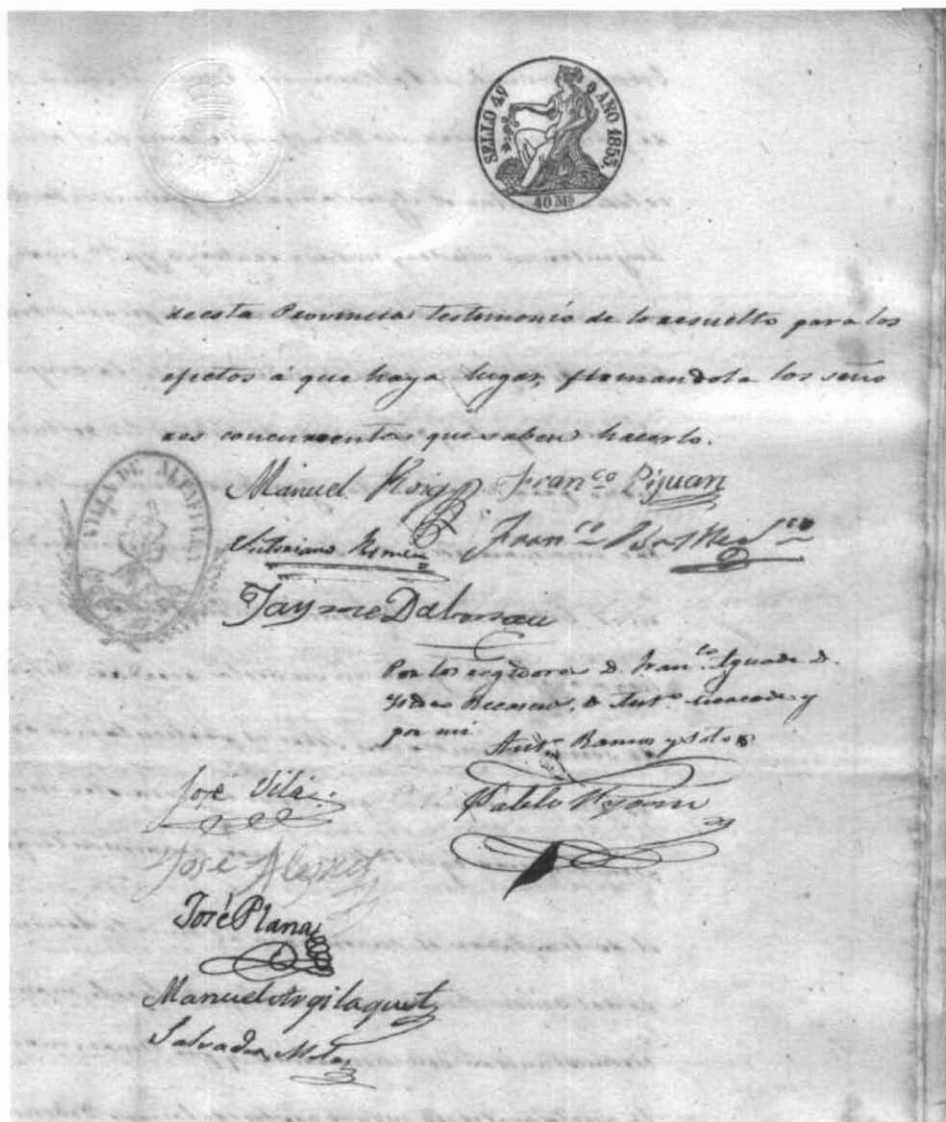
las contribuciones Directas é Indirectas del que ya sufren para atenciones locales” i que per tant l'única solució no és d'altra que “imponer un reparto voluntario”. Els reunits no la poden acceptar replicant que fóra “perjudicial y gravoso” donada “la general necesidad y falta de recursos que se halla la totalidad casi de la poblacion”. (Notem que no generalitza absolutament, amb la matització de l'adverbi “quasi, gairebé, boi”; per cert, en ordre d'hipèrbaton...). El segon argument, d'un realisme descarnat digne de la nostra menció, assegurava que es sentien “incapaz de hacerlo efectivo”, aquell suggerit repartiment voluntari per a tancar el cementiri del Roquissar.

Traslladar-lo a l'hort del Rector i desdir-se'n

Pocs dies després, el 6 de juny, s'han de tornar a reunir només el Ple, davant la insistència jeràrquica que els reclama fins i tot “que desde luego se nombre una comision en su seno que personandose en el Gobierno de Provincia manifieste lo que hayan acordado para en su vista acordar”. La contesta fou “que no se conveia otro mas adecuado, mas equitativo y mas conveniente que el de trasladar el cementerio al huerto denominado del señor Rector por reunir este local cuantas circunstancias son necesarias y per llevar en si esta metamofosis menos gastos de los que deben invertirse en el actual”. La comissió cap a la superioritat política central provincial tarragonina la formaven els regidors Romeu i Mercadé i el que sabia expressar-se com reflecteixen les actes, el secretari D. Antonio Ramos y Soto (amb els dos cognoms). Se n'hi van anar l'endemà.

Encara dins del mateix juny, el dia 25, tornen a aplegar-se en sessió oficial; pel govern municipal només participen l'alcalde i tinent d'alcalde (Roig i Pijoan) al costat de cinc contribuents conspicus (Plana, Vila, Pau Pijoan, Marià Argilagué i Alegret) però també consta la firma a l'acta de l'afectat en la decisió darrera, el sr. rector de l'Altafulla d'aleshores (autèntic sanguini contrapoder com haurem de veure més endavant i a gratzient).

Aquest cop la comunicació governativa, de dos dies abans, els amenaçava que “de no verificar (la recomposción del Cementerio) espedira á un comisionado que a expensas de la poblacion lo lleve a fecho”. La nova decisió rectificava l'anterior; cal endevinar que per efecte reeixit de les pressions eclesiàstiques locals: mantindrien la ubicació del cementiri al Roquissar i alhora, per a exhibició de la prosa del secretari “abrir una suscripcion voluntaria y si las cuestaciones que esta facilite no bastan á cubrir el deficit resultante en el presupuesto formado al efecto, distribuir el descubierto per medio de un reparto individual basado sobre la posibilidad social de cada individuo con el doble fin de que las cuotas que deban señalarse á cada uno respectivamente esten en completa armonía con los bienes de fortuna y acomodamiento del vecindario sugeto á este impuesto, por que en caso contrario y negativo adoleceria de una buena y sana equidad, no corresponderia á las reglas de una

Signatures dels regidors, principals propietaris i del secretari al peu de l'acta municipal
segellada de 29 de maig de 1853

prudente economía administrativa ni tampoco contrastaria con los buenos y desinteresados sentimientos del Comision en asunto de tanto interes, cuando está intimamente convencida de lo gravoso y perjudicial que es a sus convecinos semejante medio atendiendo el estado de penuria y decadencia en que se hallan sino en la totalidad en su mayor parte para sugetarlos al oneroso cargo de un nuevo tributo”.

Expedient d'expropiació, a la fi indemnització a Pere Solé

Aquell acord de romandre al cementiri del Roquissar faria que l'Ajuntament s'adrecés al propietari –el nom exacte l'hem bestret– perquè el cedís d'una manera voluntària; com que s'hi negà, caldrà “la incoacion del espediente de espropiació forzosa del relatado terreno con arreglo a la ley de 14 de julio de 1836 puesto que se trata de una obra de utilidad publica”.

En lloc d'aquesta expropiació, incoada durant l'alacaldia de Manuel Roig, el propietari del terreny del cementiri assolirà una indemnització.

Retornem a mig desembre, de 1854, quan ens assabentàvem de la ubicació: “finca llamada de Macaveo enclavada en la partida del Roquissar”. I en el moment precís que al propietari, i al seu fill Manuel, l'estrany Ajuntament que ja presentarem aplicarà el dictamen de la Diputació de restituir-li el terreny (“despojado”). La decisió implica que els indemnitzarien amb 5 duros per cada any d'ús defruit municipal de la finca com a cementiri; restant tot un any transitori sense exhumar-lo i acordant de traslladar-lo als terrenys comunals de darrera de Sant Antoni; construcció per a la qual ja disposaven de 2.800 rals del “credito que otro señor tiene contra la poblacion”.

Compra del terreny veí al Comunidor de V. Alegret

Finalment al Ple de 7 de gener de 1855 la desestimen, en trobar-se amb terreny de “un piso todo en roca viva”, i tot seguit acorden la solució de l'actual i definitiva ubicació de la nostra bellíssima Vila dels Morts amb data en ferro forjat de la porta al 1856: “toda vez que D. Vicente Alegret trata de vender la pieza de tierra de su propiedad enclavada en este termino partida del Comunidó inmediata á la finca del Sr. Solé que servia de Cementerio (...) tanto que unicamente las divide el camino que va a la Pobra y sera menos costosa la exhumacion, la piedra se tiene allá mismo, el agua mucho mas cerca, la tierra para hacer el fango no muy lejos”. Martí Plana i Joan Pijoan en valoraren el justipreu. Tot i el seguiment d'actes d'anys posteriors res en deixa constància del procés.

El primer conflicte amb el “Revdo. Parroco D. Dionisio Colomer” obliga a una votació

Aquest capítol, reservat a part del seguiment de l'eix cronològic/temàtic, situat al final, certament singularitza el bienni d'alcaldia de Manuel Roig i continuarà encara amb més virior per a l'Ajuntament següent. Proposem, amb certa seguretat, que possiblement l'inductor de la suspensió interina del mestre Bartomeu Torrell fou la nova autoritat eclesiàstica altafullenca, un autèntic covador incessant d'ofensives provocadores de conflictes anteriorment inexistents.

El primer que consta als arxius municipals resta a l'acta del 9 de setembre de 1852. Caldrà fins i tot una votació per decidir finalment el lliurament de les claus de la sagristia major al nou prevere Dionís Colomer. El 23 d'agost l'Ajuntament havia tramès a Govern Civil l'expedient en què suposem es negava a cedir-ne les esmentades claus; el 6 de setembre la "superioridad" els demana "se terminase de un modo amistoso entre el Cuerpo Municipal y el Sr. Rector la cuestion de la sacristia mayor de esta parroquial Iglesia". L'alcalde Manuel Roig aplica el respecte jeràrquic a qui el nomenà: "El Sr. presidente expuso la necesidad que existia en vista del oficio de que se acababa de dar conocimiento de arreglar el negocio del mayor modo posible á fin de cumplimentar puntualmente cuanto S.S. se servia recomendarles en el escrito de referencia".

El seu plantejament no assolí la unanimitat habitual als plenis municipals i assumí el resultat d'una votació particular de cada regidor: "La divergencia de opiniones que respecto á la entrega de las llaves de la sacristia mayor se presentaron en el acto de la discusion, obliga al Sr. Presidente á que se procediese á una votacion individual en vista de su resultado deliberar el partido quedearia abrazar; con efecto se puso ésta en practica y dio el resultado siguiente: Señores que dijeron que Sí D. Manuel Roig Alcalde, D. Franco. Pijoan Teniente, D. Francisco Aguade, D. Jaime Dalmau, D. Isidoro Recasens y D. Antonio Mercadé regidores. Señores que digeron que No D. Francisco Batlle y D. Victoriano Romeu regidor y Sindico."

Una solució satisfactòria per a tot el ple, ben demostratiu de la mal-fiança municipal envers Dionís Colomer, fou la mesura complementària al lliurament de claus: "En vista de la pluralidad de votos se acordó señalar el viernes diez y siete del corriente mes para dar principio a la formacion del inventario de ropas, alhajas y demas afectos que se custodian en dicha sacristia y hecho este por duplicado se entregase uno al Revdo. Cura Parroco firmado por la Corporacion y otro que firmara dicho Revdo. Señor se archive en la secretaria de la Corporacion, asistiendo á dicho acto el Sr. Alcalde, Teniente y Secretario con los sacristanes José Martí i Jaime Musté."

Primer contenciós per Sant Antoni: ara, la clau de l'ermita

Ens traslladem altra vegada a les actes de vigílies de Sant Martí. En la del 5 de novembre de 1852, s'escau la segona del seguit de confrontacions provocades pel malcarat rector altafullenc. I altre cop per la possessió d'una clau! Ara la de l'ermita, un cop mort l'ermità.

Llegim les queixes del novament indignat alcalde Manel Roig: "Manifestó el señor Presidente como el señor Cura parroco teniendo en poca y en ninguna consideracion el mandamiento por el dado á Maria Josefa Solé cuñada del difunto hermitano de la hermita de S. Antonio de Padua Jose Solé de prohibicion para que la llave que el difunto poseia no fuera entregada á

persona alguna hasta tanto que la Corporacion resolviese lo que considerase digno y conveniente y que no obstante de haber manifestado á la citada Maria Josefa Solé la orden de conservar en su poder la llave de la hermita hasta que el Ayuntamiento resolviera quien deberia retenerla, el señor cura párroco insistió y obligó se puede decir poniendo en juego y prevaleciendo de su carácter, posicion é influjo a la citada Maria Josefa Solé para que le entregase la llave en cuestion com efectivament se las ha entregado”.

L'argumentació del pontejat/humiliat alcalde ens remet a les primeres pàgines de la històrica ermita del puig d'en Jacques: “no ha tenido en cuenta el derecho que com patrono de la espresada hermita tiene la municipalidad teniendo en nada la donacion inter vivos que tuvo en mil setecientos catorce Baltasar Rabasa la que se conserva original en el archivo de la Parroquia por la que nombra administradores de la misma capilla al Cuerpo municipal”.

Ara sí, per unanimitat, el Ple decideix actuar decididament: fent canviar les claus i forrellat de l'ermita als serraller Antoni Baldrich i al fuster Pau Rimbau; els quals també col·locaran un duplicat nou al parany de les almoines de l'obra de l'ermita: una per al capellà per tal que “vea que las limosnas que los fieles depositan en el cepo se les da una inversion legitima y que se destinan al objeto para que se hacen”. El que significava ho aclarirem en tancat en contenció.

La tercera mesura fou “que concludida la operación se nombre y admita como á sacristan en reemplazo del difunto José Solé á Juan Ballesté que lo ha solicitado por reunir las circunstancias indispensables para el mejor desempeño de la plaza vancate proponiendole al Excmo é Ilustrisimo Seños Arzobispo de esta Diócesis para que le espida el titulo de tal y proceder a la formacion de un escrupuloso inventario para hacerle entrega de cuantos ornamentos y alhajas se custodian en dicho santuario entregandosele una copia autorizada por la corporacion (com a històrics administradors de l'ermita)”. La relació del sacristà, de proposta municipal i nomenament episcopal, amb l'expansiu rector Dionís Colomer resta ben delimitada alhora que compensatòriament afalagada: “previniendole á la vez que cuando el Reverendo Cura parroco se presente en la hermita á ejercer actos de su sagrado ministerio le sirva con respeto y decoro procurando conservar limpia y aseada la hermita y cuidando muy particularmente del culto que merece el santo y de la veneracion que por su favor es digno”; el drets del sacristà inclouien “la posesión de la tierra que es del Comun y lleva el nombre de la hermita de S. Antonio.”

Assabentats quedem del vincle municipal civil de Sant Antoni, radicalment capgirat des de no sabem quan, a favor del poder eclesiàstic.

Uns dies després, el 14 de novembre, passades les celebracions, un nou ple en el qual, com hauríem d'endevinar, malgrat remarcar la seva sobirania sobre la clau de l'ermita, acorda que també en lliuren una còpia al rector. I és que canviat el forrellat, Mn. Dionís Colomer s'ha buscat un canonge, de

nom Queixal, que és presentat per a “anudar las relaciones entre las dos auto-riades civil y eclesiástica” i com a tal pressionar al ple. El seu acord estableix i argumenta: “se proceda desde luego á la fabricación de una nueva llave de la puerta de la hermita de S. Antonio y se le entregue al Señor cura parroco no por obligacion que de ello se tenga (perquè “el derecho de patronato es de la Corporacion esclusivamente com es sabido, confesado y reconocido por el mismo señor Canónigo y por el Señor parroco de esta villa”) sino por condescendencia unicamente y por la intercesion del señor Canonico Queixal habiendo proceder antes de la entrega de la nueva llave la de los viejas o sea del antiguo cerrojo”.

El poder civil municipal afirma la seva potestat sobre Sant Antoni quan durant el debat afirma: “bastando la lección del decerraje y aumento de llave en el cepo de las limosnas para que a su antojo (el rector Dionís Colomer) no pueda sin asentimiento de la Municipal disponer ni invertir las allí dipositadas”. Efectivament els civils altafullencs, es malfiaven, i hi intervenen, en l'administració eclesiàstica de l'almoïna de Sant Antoni.

El ball de les coques de Dimarts de Pasqua: de Sant Antoni a la plaça del Pou

El rector d'aleshores deuria ser del morro més que fort, com demostren dos expedients en folis plegats escrits, on el poder civil ha de reaccionar novament als entrebancs creats pel poder clerical local. Al primer, de març de 1853, l'Ajuntament ha de recórrer en auxili al Govern Civil per mantenir una tradició que finalment haurà de rectificar en guanyar les intencions del rector.

Llegim primer la queixa i petició de criteri definitiu de l'alcalde Manuel Roig lliurada al poder civil provincial del qual era subordinar/dependent el poder local, on deixa testimoni tant de la diguem-ne “mentaliat moderada vuitcentista” com sobretot d'un costum altafullenc perdut en la seva autenticitat aquell mateix any, vinculat a la singularitat del nostres dimarts de Pasqua, sempre festius: “Harà cosa de 49 o 51 años que esta villa votó á S. Antonio de Padua en el tercer dia de pascua de Resurrección una solemne función á consecuencia de una epidemia horrorosa que experimentaron los vecinos de la misma en aquella epoca. Desde entonces hasta el dia se ha celebrado esta con toda pompa, decoro y solemnidad, acostumbrandose por la tarde bailar en la plaza de la Iglesia del santo unas cocas con cuyo producto se costean los gastos de función y el descuento de las mismas se destinó a la reparación del santuario y casa del hermitano. Esta costumbre, vieja por demas, ha tomado el carácter que en casos analogos se experimentan, y esta revestida de un celo religioso que dificilmente se podra persuadir á los moradores todos que dejasen de concurrir aquella tarde a tributar al santo Patrono aquel homenaje reverente y santo, hijo del laudable zelo que por el tienen. Como esta es por demas y es la funcion que se celebra y ha celebrado ante la hermita de s.Antº

tal como el día en que nos ocupa y paso en silencio su relato por no causar la atención de V.S., pro no puedo menos de advertirle que todos los reverendos parrocos habidos no se han entrometido en si debía ó no bailar sino que han respetado esta costumbre popular y si solo este el actual se opone abiertamente a que en la plaza se bailen las cocas a pesar de mis esfuerzos y deseos.

Aun cuando creo que ningun cargo por este hecho, el de bailar, se me podria hacer, lo elevo al superior conocimiento de V.S. á fin de que se sirva manifestamente en obsequio a la brevedad y proximidad de la fiesta, si deberé oponerme y desatender al caprichoso e impropio deseo del señor Párroco, mayormente cuando trata de poner trabas a mi jurisdicción y censuram mis actos, cuando este con todos, no tienden más que á aumentar el culto del Santo y á sostener como católico el respeto y compostura que debe guardarse en la casa de Dios.”

Després de dos oficis oficialment segellats del Govern Civil provincial, en el definitiu del 17 de març de 1853, el ball de les coques de Sant Antoni, després de mig segle de tradició, per pressió del rector i decisió governativa s’ha de traslladar a la plaça del Pou i posant la por al cos a l’alcalde Manuel Roig: “Habiendo llegado a mi noticias que el baile llamado de las cocas (...) se verifica delante la misma entrada de la Iglesia de San Antonio de Padua estando la puerta enteramente abierta, lo que puede dar lugar a que se cometan irreverencias al Santo y se falte al decoro debido a nuestra Sacrosanta Religion, encargo a V. disponga que el citado baile no se realice en aquel sitio, y si en la plaza de esa Villa ó en el que considere mas oportuno y no ofrezca los referidos inconvenientes; reiterando a V. que le hago responsable de que se guarde decoro y de que no se falte a la decencia ni se cometa el menor escandalo” Severíssima derrota, del subordinat a Govern Civil, poder municipal.

No accedint als 212,13 rals reclamats pel rector Dionís Colomer

El segon episodi del pols entre poder municipal i poder parroquial també l’hem trobat entre els documents esparços ordenats per anys a l’arxiu municipal. Datats el juliol de 1853 tenim a l’abast la petició del reforçat rector i la resposta de l’assetjat Ajuntament al pagament de les despeses extraordinàries de culte per la festa patronal i la votiva de Sant Antoni de Pàdua de l’any anterior.

El manuscrit signat del rector Dionís Colomer argumenta amb tota mena de fons legals, inclòs l’art.34 del Concordat que justifiquen aquella quantitat demanada. En destaquem el text (en català) que esmenta transcrit de l’aranzel de la parròquia: “Las festas que celebran las confrarias y Magnifico Ajuntament, si bolen quel parroco tingui lo predicador, no té obligació y son preu li han de donar quatre pesetas per lo gasto de cada dia, tan de dinar com de tot lo dia y lo mateix per lo organista y altres sacerdots que vinguir

per servir al altar. En diates festes si volen diaries lo vicari te deu rals de velló y los forasters quatre pesetes de propina assistens al ofici y a vespres y tres pesetes al ofici". I en detalla amb cura els sumants en rals: 90,13 per "derecho de porro por todos" (cal suposar més aviat "porró", oi?) + 32 de "propina del copero y subdiacono" + 24, de "propina de los diaconos" + 64, per "manutención de los ministros del Sr. dia y de los dias del Itre. predicador + 2 rals "a la sirvienta para traer los habitos de este, de Tarragona". Tot un document d'època, de l'escala retributiva entre la jerarquitzada clerecia de mig segle dinou.

Aquesta fou la rèplica, datada el 16 de juliol de 1853, manuscrita i rubricada amb aire i gallardia pel secretari Antonio Ramos y Soto: "(...) acordando unanimemente se manifieste a V. por toda contestación que hallandose cubiertos los dts. A Vs. consignados en el presupuesto del año anterior para funciones de Iglesia y no pudiendo sin faltar a lo terminantemente prevenido en diferentes circulares hacer a V. el abono de los 212 rs. 13 ms. que me reclama, manifestarle como me veo en el sensible caso de no acceder á su demanda por la razon emitida". Empat a un...

Per evitar futurs mals entesos amb aital rector soberbi, deixà manuscrit el pagament municipal de la Festa Major de Sant Martí de 1853 al quadernet personal de pergami folrat de pell de xai del llavors alcalde: "epagat yo Manuel Roig com Alde. Sis durus per lo Predic mº per los Mozichs". Gat escaldat...

Dins del Bienni Progressista l'Ajuntament en demana l'expulsió del rector. Cessat tot el Ple...

Ja dins d'una nova conjuntura política i amb el nou Ajuntament entrant el 18 on tornava d'alcalde Josep Roger, el rector Dionís Colomer acaba demostrant la seva possible sanguineïtat carlina, en ple ofici, escàndol que en provocà la irada i radical reacció municipal. Llegim primer l'acord que consta a l'acte de la sessió extraordinària del 2 d'agost de 1854: "por unanimidad se forme el oportuno expediente justificativo de la profanación y escarnio que á nombre de tanto ha dirigido y en caso de ser ciertos y probados los hechos se solicita de la Excm. Junta de Gobierno de la Provincia la sustitución de dicho Sr. (el Parroco D. Dionisio Colomer) y su expulsión de la Prov. Antes de veinte y cuatro horas por convenir así al mejor servicio y reclamando así tambien el bien general de la poblacion. Y no quedando duda como no queda que el domingo 30 se escedio en la catedra del Espiritu Santo propalando doctrinas contrarias al Evangelio".

Ja al text de l'ofici, reclamant tant dràstiques mesures, adreçat al nou poder provincial el mateix dia, l'Ajuntament altafullenc contextualitza la petició dins la retòrica del viratge de règim mercès al "pronunciamiento" del 28 de juny de 1854 que abolia la Dècada Moderada, i alhora concretava amb tota morbositat els fets: "El Ayuntamiento que suscribe reclama de V.E. la

destitució absoluta del Cura Párroco de esta poblacion, por reclamarlo así los intereses de la justa causa que defendemos y la bandera tan noblemente enarbolada en los campos de Vicalvaro por el Ejército libertador, secundando su ulterior alzamiento la Nación toda. Se dice que reclama esta previsoría medida los intereses de la heróica causa y no se carece de fundado motivo. Remitámonos a los hechos.

El 30 de Julio ppdo. El párroco D. Dioniso Colomer subió al pulpito en el ofertorio de la misa y entre otras observaciones que al público dirigió, olvidándose del deber que le impone su sagrado ministerio y sin tener presentes que en la catedral del Espíritu Santo no deben vertirse sino palabras de una acendrada caridad, de un puro amor, de una sincera fraternidad y de una paz religiosa, profirió sin embargo los siguientes conceptos poca diferencia. "Atravesamos hermanos, una serie de acontecimientos críticos por demás, acontecimientos que involucran sin duda a la Nación entera en una guerra civil parecida a la pasada de 1833, en la que el padre era asesino de su hijo y este de aquel. No excuso que las actuales circunstancias y estado de cosas perjudica solamente al Clero, si que también envolveros en su círculo de hierro a todos los Españoles.

Esta doctrina nociva y perjudicial al Estado, y que la Ley reprueba altamente, es la que ha propalado con el doble sentido, no cabe duda, de introducir un cisma en esta villa y fraccionar a los vecinos en dos partidos, prevaleciéndose del fanatismo inherente a los vecindarios en esta población, consecuencia forzosa de la poca civilización que comúnmente existe en los de semejante naturaleza."

L'autor del text, el secretari A. Ramos y Soto, boi tot un ideòleg amb tots els clixés mentals del moderantisme, oi? Per segona vegada el rector Colomer és acusat de "prevaler-se" (amb la cunyada de l'ermità, amb els fanàtics ignorants). Pouant novament el Diccionari de Lavergnia: "Prevaler-se: servir-se d'alguna cosa".

A la pròxima acta llegim un canvi d'Ajuntament, i a començaments d'octubre de 1854! Cessa tot l'anterior Ajuntament: torna Josep Vilà, l'alcalde de 1847-48 i secretari de febrer 1850 al juny 1851, i l'alcalde de 1851-52 Pau Pijuan i Mañé i entren aquell que prou dipositari Bernard Rodon i Francesc Buyreu.

¿Purga total i ple reduït a la meitat, perquè havien demanat la destitució del rector D.C.?

Aquest Ajuntament de 4 es perllonga fins el 10 d'agost de 1856 quan tancat el Bienni Progressista el comandant general de la província nomena alcalde Pau Pijuan i Cabré amb 6 regidors més al ple... i J. Vilà torna de dipositari.

Són aquell ajuntament, que a final d'any, restituí/indemnitzar al propietari dels terrenys del cementiri del Roquissar... que féu jubilar el mestre.

DARRER PLE PRESIDIT PER REBRE JURAMENT DEL SUCCESSOR

Els anys parells de la Dècada Moderada, la primera sessió del primer dia de l'any, marcava el relleu d'alcalde i de ple. El de 1854 representa la cloenda del cicle municipal de Manuel Roig i Pallarés; amb ell marxaven la meitat del ple: F. Pijoan, el tinent d'alcalde, aquell dia altre cop malalt; i els regidors F. Aiguadé i Isidre Recasens; substituïts pel nou alcalde que tornava J. Roger, Jaume Rimbau, Josep Elias i Marià Argilaguet.

Reproduïm el darrer esment a les actes consultades a l'alcaldia del nostre biografiat municipalment i patrimonial. "El señor Alcalde que preside despues de haberse dado lectura por el infraescrito secretario á la comunicaci3n del Caballero señor Gobernador Gefe de la provincia con que hace el nombramiento de esta Corporacion, ecibio el juramento á D.Jose Roger que le reemplaza y se actua dejando á este la presidencia".

Rellevà i fou rellevat, per la seva condició de contribuent elegible i elegit primer esdevingué regidor i, finalment, nomenat com a alcalde únicament pel cap polític isabelí moderat de la província de Tàrragona.

La llegenda familiar dels qui som dels Manel Roig (probablement el renom ens pervé d'ell, estigmatitzant-lo amb l'habitual crueltat popular que marca els costums "desviats" perquè fou un hereu que restant solter no mantingué el cognom del genearca Pau Roig) afirma que els capçals, llits i calaixeres totalment negres de la casa pairal al carrer de cap a Mar (altra vegada) n°1 foren pintades en dol per la mort d'Isabell II, morta el 1904.

Manuel Roig no entrà a la roda dels qui retornaven al ple o a l'alcaldia però sí que consta en actes municipals signant-hi com a participant en la seva condició de contribuent principal. Així, per exemple, en la del 17 d'octubre de 1856 que aprova el projecte el pressupost per a 1857, com a 5è de la llista de 10 assistents i 14 convocats; la darrera constància resta situada en la segona sessió de 1860.

A la de 9 de juliol, el contribuent participant als plens ja es deia Manuel Blanc Roig, el seu nebot; el mateix qui anys a venir, el primer dia de febrer de 1872, en plena nova i breu monarquia d'Amadeu de Saboia (2-II-1871 / 11-II-1873) fou elegit alcalde d'Altafulla pel vot unànim dels 9 regidors elegits excepcionalment i històrica per sufragi universal masculí de més de 26 anys d'acord amb el Reial Decret de 6 de maig de 1871 (Josep Boronat i Ramon, Antoni Llorens i Buireu, Isidre Virgili i Argilaguet, Francesc Batlle i Camps, Joan Magriñà i Boronat, Joan Solé i Janset, Martí Plana i Argilaguet, Manuel Blanch i Roig, Aleix Casajuana). Els altafullencs de la generació del Sexenni.

Annex 1

Llista confegia el juliol de 1849, "78 electores contribuyentes, 52 elegibles".

Pere Soler* (2.232,28 rals); Josep Gatell i Gil*(2.126,04 rals); Josep Plana i Pijuan* (1.668,29 rals). Andreu Baradat* (974,05 rals); **Pau Pijoan** (948,29 rals).

370 - 310 rals: Josep Roger; Salvador Molas*; Francesc Batlle; Joan Ballesté* i Balletbó.

290 - 210 rals: *Isidre Recasens**; Martí Gatell*; Manuel Argilaguet*; **Manuel Roig*** (219 rals 14 meravedís).

195 - 150 rals: Jaume Salvat*; Jaume Rimbau; Josep Guasch i Fusté*; Mariano Argilaguet*; Josep Buyreu i Llorens*.

145 - 110 rals: *Francesc Basora**; Joan Rovira*; Rafael Martí*; *Francesc Aiguadé**; Jaume Pijoan*; Bernard Rodon*; Joan Gatell*; *Jaume Dalmau**.

100 - 80 rals: Josep Magriñà*; *Francesc Pijoan**; Isidre Boronat*; Francesc Morató*; Josep Capestany i Solé*; Isidre Argilaguet*.

75 - 60 rals: Baltasar Rimbau*; Josep Carbonell*; Josep Elias*; Antoni Baldrich*; Josep Salvat*; *Josép Gatell i Canals**; Antoni Parellada*; Joan Ballesté i Plana*.

55 - 40 rals: Josep Janset*; Josep Farré*; Josep Espina*; Josep Guasch*; Josep Balcells; *Victoriano Romeu**; Pere Boronat*; Anton Sanromà*.

39 - 30 rals: Josep Farré*; Manuel Boronat*; Maties Bisay*; Pau Alegret*; Francesc Montserrat*; Josep Teixidó*; Pere Torrell*; Francesc Boronat; Bruno Pijoan*.

No elegibles: 29,5 - 22 rals : Josep Sabaté; Ramon Pijoan; Fidel Fortuny; Francesc Galofré; Anton Buyreu; Josep Canals; Pere Salvat.

21,18 rals: Ramon Sendra; Joan Magriñà; Martí Sendra; Baltasar Ramon; Pere Plana.

17,10 rals: Josep Plana i Boronat; Pau Marquès i Solé; Joan Plana; Anton Pijuan; Isidre Rovira; Lluís Mallafré; Joan Pijoan, Josep Marquès i Tomás Argilaguet.

(Amb negreta hem remarcat també l'alcalde i amb cursiva els regidors amb qui compartí govern municipal Manuel Roig)

Annex 2

A l'arxiu municipal hem localitzat el llistat dels quintats de 1842, alhora preciosament redactat en català, amb l'encapçalament "Allistamen(t) que se forma en esta Vila de Altafulla per la quinta del any 1842 desde los 18 á 25 anys cumplers en 30 d'abril del corren any". La signen el dia 27 d'abril l'al-

calde Manuel Argilagué i els regidors Jaume Rimbau, Josep Gatell i Sebastià Arandes (síndic); el secretari manuscrita Josep Capestany signava pels il·lestrats regidors Antoni Salvat i Pere Torrell.

Edat de 18 anys: Anton Miracle i Fontanilles; Pere Rodríguez, fill de Pere i Francisca Magriñà; Josep Pijuan i Salvat, fill de Ramon Pijuan i Teresa Salvat; Salvador Vallvé, fill de Josep Vallvé i Maria Gual; Joan Sendra y Magriñà, fill d'Esteve Sendra i Tecla Magriñà; Jaume Bosch i Buyreu, fill de Segismund Bosch i Margarida Buyreu; Josep Rovira.

Amb 19 anys: Joan Pijuan i Boronat; Martí Marquès; Anton Torrell; Josep Llurens; Martí Ramon i Sendra; Jaume Sendra; Josep Magriñà; Jaume Constantí; Pau Ramon; Anton Miracle i Papiol.

Edat de 20 anys: Francisco Ramon i Pijuan; Pere Ibern i Vallvé; Rafael Sanromà; Baltasar Sans; Pau Pijuan i Mañé; Josep Llurens i Figuerola; Anton Buyreu i Comta.

Amb 21 anys: Ramon Sulé i Alomà; Josep Marquès i Barrench; Anton Arall i Virgili; Josep Elias i Garcia.

Edat 22 anys: Joan Vallvé i Pijuan; Anton Sulé; Jospe Ballesté i Vallvé; Pere Aguadé i Pijuan; Martí Sendra i Guasch; Rafel Farré i Roig; Pere Boronat Pastó; Ramon Guasch i Fusté; Pere Ametllé i Casasús.

Amb 23 anys: Pau Baldrich i Tremul; Josep Ballesté i Rodríguez; Joan Ballesté i Mañé; Joan Buyreu i Comta; Ramon Pijuan Guitola; Manel Soler i Alomar; Macià Argilagué i Plana; Josep Salvat i García.

Edat 24 anys: Pere Llurens i Virgili; Anton Garcia i Llagosterea; Joan Salvat i Virgili; Agustí Alegret i Marquès; Joan Ballesté i Vallvé; Francisco Musté i Llauredó; Jaume Pijuan i Mañé; Joan Plana i Capestany; Josep Teixidó i Ferrando; Bernardino Pijuan i Subré.

En l'acta municipal de 24 de febrer de 1854 consten els 22 "Mozos concurrentes al reemplazo de 1855", que reproduïm literalment amb "nombres y apellidos (calles)" i avantposant l'ordre assignat pel sorteig d'aquell 25 de març.

3) Cayetano Magriña y Boronat (Nueva); 4) Ramon Salvat y Porta (Hostal), 17) Juan Virgili y Montserrat (Dal); 2) Rafael Gatell y Balcells (Forn); 18) Ramon Llorens y Roig (Barceloneta) com el 16) José Llorens i Vidal; 14) Carlos Marques i Givert (Baix) com 20) Pedro Ferré y Plana i 8) Gabriel Boronat y Ramon; 9) Pablo Rovira y Magrané (Forn); 12) *Manuel Blanch y Roig (Hosta)*; 6) Manuel Ventura y Rius (Plazeta); 22) Pablo Ramon y Plana (Hostal); 21) Manel Mariano Argilagué y Boronat (Baix) com 13) Antonio Pijuan y Arall; 19) Juan Ballesté y Argilagué (Forn); 11) Jose Pijuan y Rimbau (Mayor); 13) Isidro Plana Argilagué (Hostal); 10) Juan Garcia Torrellas (Plazeta); 1) Juan Sabaté y Solsona (Nueva). Tots tenien

vint anys el 30 d'abril de 1854. Hem singularitzat en cursiva el nebot de Manuel Roig,

La crida i declaració de soldats i suplents es descabdellà a les 9 del matí del 28 de març “con asistencia de los facultativos D. Francisco Morató y D. Victoriano Romeu y del soldado retirado D. Antonio Abella persona determinada para la medicion de los quintos”. Foren declarats només dos soldats: el 2 i 3 amb els respectius suplents 4 i 5. El n°1 del sorteig, Joan Sabaté fou declarat inútil com a “hijo único de viuda pobre á la cual mantiene con el producto de su trabajo personal”; amb el suplent Joan Virgili eren els més alt dels amidats, amb les seva “talla de cinco pies tres pulgadas”(1,575 m. en l'equivalent de València on el peu = 30 cm; 26 cm.= 1 peu a Barcelona; sempre 12 polzades = 1 peu) Els declarats soldats Rafael Gatell i Gaietà Magriñà feien ambdós 5 peus i 1 polzada; el suplent Ramon Salvat, fou tallat també ben descalçat en 5 peus exactes.

Hem singularitzat en cursiva el nebot de Manuel Roig.